

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ МЕДІАОСВІТИ

М. О. Осюхіна, аспірант

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
вул. Наукова, 13, м. Дніпро, 49050, Україна*

Запропоновано опис розвитку основних складових інформаційного суспільства в Україні (економічна, політична складова, доступ до інформації) на матеріалі світових рейтингів, статистичних даних та опитувань останніх років. Зроблено висновок, що Україні вдалося зробити помітний крок уперед в розбудові нового суспільного ладу в останні кілька років, однак, незважаючи на це, країна помітно відстає від інших країн світу, а отже, є небезпека опинитися за межами важливих світових процесів (у політиці, економіці, культурі, промисловості тощо). Якщо прогнози щодо розвитку економічної та політичної складові доволі оптимістичні, подолання інформаційної нерівності наразі є важким завданням. Допомогти в його вирішенні може впровадження медіаосвіти (особливо освіти дорослих та засобами медіа).

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційна нерівність, медіаосвіта, форми медіаосвіти.

Постановка проблеми. 12 січня 2015 р. Указом Президента України схвалено «Стратегію сталого розвитку «Україна–2020», що передбачає в рамках чотирьох векторів руху (розвитку, безпеки, відповідальності та гордості) реалізацію 62 реформ та програм розбудови держави. Одним із пріоритетів у векторі гордості визначено розвиток інформаційного суспільства та медіа [14].

До 2015 р. уряд уже робив спроби звернути увагу на розбудову нового суспільного ладу. У 1998 р. вперше ухвалено Стратегію інтеграції України в ЄС, де в розділі 13 описано орієнтацію країни на інтеграцію в європейське інформаційне суспільство. 2011 р. проголосили роком інформаційного суспільства та освіти. Були прийняті Закон України «Про Національну програму інформатизації», «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007–2015 рр.», «Про електронні документи та електронний документообіг» та інші. Найбільш вагомі – Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.» (від 09.01.2007 р. № 537-V) та Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (від 15 травня 2013 р. № 386-р).

На жаль, заплановані заходи, що сприяли б реалізації основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні, до 2015 р. не були виконані в повному обсязі (наприклад, не завершилися розробки Інформаційного кодексу України, галузевої програми розвитку телерадіомовлення в Інтернеті, навчальних програм із підготовки спеціалістів, упровадження криптографічного захисту інформації тощо). Тому Україна може опинитися за межами важливих світових процесів не лише культурного та соціального плану, але й політичного, економічного, промислового. Тому ми вважаємо **актуальною** необхідність проаналізувати сучасний стан розвитку інформаційного суспільства в Україні та запропонувати шляхи його становлення. **Метою** нашої статті є визначити стан розвитку основних складових інформаційного суспільства в Україні на основі світових та національних рейтингів, статистичних даних й опитувань останніх років та описати потенціал інструментів медіаосвіти в розбудові зазначених складових.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Прийнято вважати, що термін «інформаційне суспільство» з'явився в 60-х рр. XX ст. і, незважаючи на більш ніж півсторічну історію вивчень та досліджень, на сьогоднішній день не має єдиного визначення, підходу та концепції. Ряд дослідників ототожнюють поняття

«інформаційне» та «постіндустріальне суспільство», у той самий час як існують і ті, хто дотримується думки про значну їхню відмінність. Інформаційне суспільство в найзагальнішому тлумаченні розглядається як «фаза («хвиля») в розвитку цивілізації, коли головними продуктами виробництва стають не речі й енергія, а інформація та знання; гуманітарна категорія, що описує якісні суспільні трансформації, зміщення акцентів із виробничої до невиробничої сфери, зміну характеру інформаційних потоків» [4, с. 5]. Провідними рисами, що вирізняють подібний соціум від попередників, вважаються: «створення глобального інформаційного простору, здатного забезпечити нову якість життя; збільшення питомої ваги ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій), продуктів і послуг у ВВП (внутрішньому валовому продукті) країни; поява якісно нових комунікацій та ефективної інформаційної взаємодії людей завдяки доступу, що зростає, до національних і світових інформаційних ресурсів; подолання інформаційної нерівності, прогресуюче задоволення потреб в інформаційних продуктах і послугах» [6].

Британський вчений Ф. Уебстер у своїй праці «Теорії інформаційного суспільства» [13], виданій у 2000 р., виділив п'ять типів концепцій і теорій, серед яких: 1) *технологічні* (Б. Гейтс, Я. Ейнджелл, М. Коннорс, Н. Негропonte, Дж. Несбіт, Е. Тоффлер); 2) *економічні* (Ч. Джоншер, Ф. Махлуп, М. Порат); 3) *пов'язані зі сферою зайнятості* (Д. Белл, П. Друкер, Ч. Лідбітер, Р. Райх); 4) *просторові* (І. Баррон, М. Кастельс, Р. Курноу, Дж. Малген, Дж. Юррі); 5) *культурні* (Р. Барт, Ж. Бодрійяр, Дж. Ваттімо, Ж.-Ф. Ліотар, М. Постер). Одним із недоліків Ф. Уебстера є його неповний аналіз існуючих концепцій інформаційного суспільства. Так, зокрема, у полі зору дослідника не опинилися праці М. Маклюена, З. Бжежинського та Й. Масуди. Спробу розглянути та описати основні підходи та концепції інформаційного суспільства здійснив і український науковець В. Іванов у монографії «Масова комунікація» (2013 р.) [3]. Також вивченням питань становлення інформаційного суспільства займаються такі українські науковці як О. Дзьобань, А. Колодюк, І. Мукомела, О. Ожеван, О. Селезньова, О. Сосін та ін. Важливо, що розвиток нового ладу відбувається одразу в усіх сферах соціуму – економіці, політиці, виробництві, освіті, науці, медицині, культурі тощо, про що й свідчить така різноманітність у концепціях, теоріях та підходах.

Дослідження особливостей, рис, процесу становлення та розвитку інформаційного суспільства активно ведуться в усьому світі й у нашій країні зокрема, а тому маємо надію на те, що вітчизняні науковці та посадовці зможуть використати ці знання для розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашому дослідженні ми зупинимо увагу на складових інформаційного суспільства, які називає науковець В. Іванов [3]. Це економічна складова, політична та доступ до інформації, інформаційна нерівність.

Особливістю становлення інформаційного суспільства в сфері *економіки* є те, що основними цінностями є не ресурси та капітал, а інформація та знання. На цьому в різних аспектах наголошують Д. Белл, М. Кастельс, Б. Франкел, В. Іноземцев та інші. Д. Белл [1], наприклад, виділяє такі риси інформаційного суспільства: інформація має більш пріоритетне значення в порівнянні з іншими ресурсами, інформаційний сектор превалює в загальному ВВП, людство значно економить час за рахунок використання сучасних інформаційних технологій. А. Ситников та М. Гундарін [12] узагальнюють економічні характеристики індустріального суспільства так: головний виробничий ресурс – інформація, а не енергія чи сировина, характер виробничої діяльності – обробка, а не видобуток, основна технологія – наукова, а не трудова чи капіталовкладна.

Розглянемо статистику, що пов'язана з торгівлею в Інтернеті товарами та послугами, як один з показників розвитку економічної складової інформаційного суспільства. За даними Національного банку України, в 2015 р. в Україні було

здійснено 514 млн операцій в Інтернеті за допомогою банківських карток на суму 202 млрд грн. У 2014 р. обсяг онлайн-операцій за допомогою карт склав 112 млрд грн., а в 2013-му – 48 млрд грн. Загальний обсяг операцій через Інтернет перевищив 50 % від загальної суми безготівкових операцій з використанням платіжних карт [2]. Найчастіше українці здійснюють за допомогою електронної системи розрахунків оплату послуг мобільних операторів, комунальних послуг, залізничних квитків, купують одяг, взуття, косметику тощо. Зважаючи на фінансову кризу в країні, ми розуміємо, що загальна купівельна спроможність українців не збільшилася, а навпаки – зменшилася. Ріст кількості онлайн-платежів та сум свідчить не про збагачення населення, а про те, що фінансові операції за допомогою мережі Інтернет стають для людей звичним, побутовим явищем, що є свідченням поступового розвитку інформаційного суспільства.

Також однією з рис нового ладу є переміщення місця роботи людини з офісів, фабрик, установ додому, тобто можливість виконувати свої професійні обов'язки дистанційно, онлайн. На сьогоднішній день у полі нашого зору не опинилися дані, що свідчили б про кількість дистанційних працівників у країні, однак, наприклад, на найбільшій світовій фріланс-біржі Upwork Україна входить в п'ятірку країн, резюме чітких громадян представлені на сайті. У 2015 р. 123 000 українських фрілансерів на Upwork заробили за рік більше 1,5 млрд грн. (у 2014 р. цей показник склав 35 млн грн.) [16].

Звісно, зазначені показники не є відображенням розвитку інформаційної економіки в повному обсязі, однак вони вказують на позитивну тенденцію й можна сказати, що економічна складова розвитку українського інформаційного суспільства знаходиться в задовільному стані.

Звернімо увагу на *політичну* складову інформаційного суспільства.

Український дослідник А. Колодюк [5] зазначає, що в епоху становлення інформаційного суспільства змінюється природа влади, адже її джерелом стають знання, на відміну від сили чи багатства в попередні епохи. Основними рисами становлення інформаційного суспільства в політичній сфері є явища децентралізації, зниження корупції, функціонування електронного уряду.

Зауважимо, що процес децентралізації в Україні вже запущено (очікує розгляду Проект Закону про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади № 2217а від 01.07.2015 р.). Ведеться боротьба з корупцією в органах влади, що є умовою Європейського Союзу для запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС. Для цього вносяться зміни до Закону України про засади запобігання і протидії корупції, створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ, мета якого – попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП, самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України).

Що стосується розвитку третьої риси, то його можна визначити за індексом розвитку електронного уряду (EDGI), що розраховується за характеристиками доступу (інфраструктурними та освітніми) до інформації, що відображають як країна використовує інформаційні технології для розширення доступу та включення людей до владних питань. У 2016 р. Україна, згідно з рейтингом EDGI, займає 62 місце, у 2014 р. – 87 місце [20]. Однак, незважаючи на значний прогрес останніх років, у порівнянні з 2012 р. та 2010 р., коли країна займала 68 та 54 місце відповідно, розвиток України на фоні інших видається не таким швидким. Це говорить не про успіхи України, а скоріше, про те, що інші країни рухаються більшими темпами й швидше розвивають інформаційне суспільство.

У Рейтингу цифрової дипломатії, що стосується оцінки залучення новітніх технологій та Інтернету для досягнення дипломатичних завдань, Україна в 2016 році зайняла 11 місце з 210 країн (для аналізу були використані дані Міністерства

закордонних справ із соц. мереж та інших цифрових джерел) [17]. Хоча маємо зауважити, що можливість використання ІКТ не завжди означає готовність органів влади робити це. У проєкті до обговорення «Електронна демократія» зазначено, що в 2013 р. у рамках ініціативи «Ми розвиваємо е-урядування» проведено оцінювання готовності органів державної влади до електронного урядування. За 54 % готовності організаційно-технічної бази й 100 % рівня доступу влади до мережі Інтернет, загальний рівень е-готовності ЦОВВ та ОДА варіюється в межах від 5 % до 10 % [1, с. 19].

Також ми вважаємо позитивним впровадження онлайн-сервісів, що сприяють громадському контролю діяльності влади, серед яких електронне декларування доходів державних працівників, система онлайн-закупівель Prozorro, системи онлайн-петицій на сайтах адміністративних установ різних рівнів. Проте більшість цих ресурсів поки що працюють у тестовому режимі, тому оцінювати їх ефективність наразі важко.

Ще одним свідченням розвитку політичної складової інформаційного суспільства, на нашу думку, є активна діяльність політиків та представників влади у соціальних мережах. Журнал «Новое время» у 2015 р. склав рейтинг найпопулярніших українських користувачів соціальних мереж, з 10 лідерів списку 7 так чи інакше пов'язані з політичним життям країни (на другому місці – П. Порошенко, третьому – А. Яценюк, четвертому – М. Саакашвілі) [8].

Таким чином, можемо сказати, що політична складова інформаційного суспільства в Україні хоч на сьогодні ще не розвинена в повному обсязі, однак має помітний прогрес і чітко визначений курс, що дає можливість робити оптимістичні прогнози.

Розвиток економічної та політичної складових неможливий без рівного доступу населення країни до ІКТ та наявність у них відповідних знань, вмінь та навичок. Їх відсутність може призвести до явища «інформаційної нерівності», або «бідності», що означає «нову диференціацію суспільства за принципом доступу та використання нових інформаційно-комунікаційних технологій» [9, с. 19]. Головними групами соціальних ознак, за словами В. Оноприенко, відповідно до яких формуються групи інформаційної нерівності, є: «економічні ресурси; географія (міські й сільські жителі); вік; стать; мова; освіта, соціальні й культурні підвалини; особливі фізичні потреби» [9, с. 19]. Оскільки більшість комунікаційних процесів у інформаційному суспільстві є мережевими, згадана «бідність» також проявляється в різних можливостях використання всесвітньої мережі Інтернет.

Згідно з дослідженнями Factum Group Ukraine, яка проаналізувала українську інтернет-аудиторію, кількість регулярних користувачів Інтернету в травні 2015 р. становила 59 % (21,8 млн осіб), у той же час у 2014 р. ця частка складала 55 %, а 2013 р. – 51 %. Збільшується кількість користувачів Інтернету в селах: у 2015 р. 45 % сільських жителів користуються Інтернетом, у той час як у 2014 та 2013 рр. їх частка становила 36 %. Однак в Україні є інформаційна нерівність за територіальним показником, оскільки в містах із населенням більше 100 000 мешканців відсоток Інтернет-користувачів становить 68 %. Нерівність доступу до всесвітньої мережі проявляється й у різних вікових групах. Так, найактивніше Інтернетом користуються люди віком від 15 до 29 років (91 %), за ними 30–44-річні (80 %), 45–54 (60 %), 55–64 (34 %), 65+ (9 %). Водночас відмічається збільшення найстаршої частки користувачів, що значно зросла порівняно з 2012 р., коли українці найстаршої вікової групи взагалі не користувалися мережею Інтернет [10]. Незважаючи на таку позитивну динаміку, все ще існує інформаційна нерівність, а позитивні зміни здійснюються повільно.

Згідно зі щорічним всесвітнім рейтингом активності використання інформаційних технологій «індексом мережевої готовності» країн (Networked Readiness Index), що проводиться Всесвітнім економічним форумом і враховує кілька десятків па-

раметрів, об'єднаних у такі групи: доступність технологій для споживачів, готовність останніх використовувати технологічні новинки й рівень їх безпосереднього використання, Україна в 2014 р. зайняла 81-ше місце із 148, утративши порівняно з попереднім роком 8 позицій [19]. 81-ше місце Україна займала також у 2009 р., тобто відчутних змін, що стосувалися б мережевої готовності, за 5 років у країні не відбулося. Однак, вже в 2015 р. Україна посіла 71-ше місце рейтингу, здобувши за рік одразу 10 пунктів [19]. Такий ривок може бути пов'язаний з появою в Україні нової системи передачі даних 3G, але нові можливості вимагають і нових знань та умінь населення, що дозволять їм використовувати технологію в повному обсязі.

Згідно зі складовим індексом розвитку ІКТ (IDI), що використовує Міжнародний союз електрозв'язку (International Telecommunication Union) для визначення рівня та процесу розвитку країни у сфері ІКТ (доступ, використання навичок), Україна в 2015 р. займала 79-те місце у світі, втративши за 5 років 10 пунктів [18].

Вирівнювання «інформаційної бідності» в Україні можна досягти завдяки забезпеченню рівного доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційних ресурсів для усіх верств населення (незалежно від віку, освіти, місця проживання тощо); збільшенню різноманітності та кількості електронних послуг; забезпеченню загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів; створенню системи мотивацій щодо впровадження і використання ІКТ тощо.

Ще одним шляхом подолання інформаційної нерівності ми вважаємо формування інформаційної свідомості. Інформаційна свідомість – це «особлива форма суспільної свідомості, що є передумовою інформаційної діяльності та підставою виникнення й динаміки інформаційного суспільства; виявляється в ідеях, знаннях, доктринах, цінностях, емоціях, ставленні до інформації та інших інформаційних явищ» [11, с. 145]. Звернімо увагу на статистичні дані, що дозволяють нам зрозуміти стан розвитку інформаційної свідомості українців. Так, наприклад, згідно із соціологічним дослідженням Київського міжнародного інституту соціології на замовлення ГО «Телекритика», на запитання «Чи вважаєте ви, що потрібно запровадити навчання з медіаграмотності?» 45 % громадян відповіли, що курс має бути запроваджений у школах, 40 % вважають, що він необхідний у вишах, 27,8 % відповіли, що потрібні широкі просвітницькі кампанії з медіаграмотності для дорослих, 12,1 % не вважає, що потрібне навчання з медіаграмотності [15].

За результатами вхідного опитування проекту «Медіаграмотність для громадян» (опитано 15 000 українців), лише 21 % майже завжди перевіряє з інших джерел інформацію, отриману зі ЗМІ, 39 % – інколи, 36 % – дуже рідко, 4 % – взагалі ніколи. Після проходження серії тренінгів у рамках проекту, учасники пройшли вихідне опитування, за результатами якого на 27 % більше опитаних заявили, що отримали необхідні знання та навички й будуть додатково перевіряти інформацію зі ЗМІ. 87 % учасників порекомендували б пройти цей тренінг своїм друзям, родичам, знайомим (результати озвучено під час Четвертої Міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи»).

Таким чином, розглянувши розвиток економічної, політичної складової та явища інформаційної нерівності в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні, можна зробити висновок, що в останні кілька років намітилася позитивна динаміка. Країна утримує позиції у світових рейтингах, збільшуються обсяги онлайн-торгівлі товарами та послугами, зростає кількість людей, які працюють дистанційно, є зрушення в налагодженні діалогу між громадськістю та органами влади. Однак, все ще простежується явище інформаційної нерівності, адже не усі мешканці країни мають однакові знання, навички, фінансові й технічні можливості для користування ІКТ у повсякденному житті. Це також відчутно впливає й на економічну та політичну складові.

На нашу думку, значний крок у розбудові інформаційного суспільства може бути здійснено завдяки підвищенню знань, умінь і навичок людей, що стосуються використання ІКТ. Не можна розраховувати лише на внутрішню мотивацію та самоосвіту українців (це особливо стосується старшого покоління і людей, що проживають у малих містах, районах, селищах). Подолання інформаційної нерівності може бути здійснено за допомогою різних *форм медіаосвіти*.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначено: «Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» [7]. До форм медіаосвіти згідно з документом відносять: дошкільну, шкільну, позашкільну, у вищій школі, батьківську, медіаосвіту дорослих та засобами медіа. Вважаємо, що комплексне впровадження усіх форм медіаосвіти може сприяти подоланню інформаційної нерівності і, як наслідок, більш стрімкому розвитку інформаційного суспільства.

На сьогодні в Україні найбільше розвинена шкільна медіаосвіта, вважаємо, що надзвичайно важливо звернути увагу на медіаосвіту дорослих та засобами медіа, що має бути врегульовано та запроваджено на державному рівні. Адже якщо ми обмежимося лише шкільною медіаосвітою, ми отримаємо населення з міцною інформаційною свідомістю лише в наступному поколінні, хоча досягти окреслених результатів можна у найближчі 5–10 років, залучивши усі вікові групи населення до державного медіаосвітнього процесу.

Дослідження може бути продовжене в майбутньому з метою опису форм медіаосвіти, що сприятимуть розвитку усіх складових інформаційного суспільства в Україні.

Висновки. Початок ХХІ ст. визначений у всьому світі часом становлення нового суспільного ладу – інформаційного суспільства та суспільства знань. Згідно з численними міжнародними рейтингами, Україна почала більш активно розвивати інформаційне суспільство лише в останні кілька років, що значною мірою поступається світовим темпам і тенденціям. Для подолання цього розриву мають відбутися зміни, регульовані законодавством та сучасною науковою думкою. Для забезпечення становлення та розвитку інформаційного суспільства в Україні важливо звернути увагу на такі аспекти: розвиток комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян (шляхом створення системи освіти не лише дітей, а й дорослих, орієнтованої на використання новітніх ІКТ упродовж життя); розвиток інформаційної культури; ініціювання з боку громади та науковців прийняття законів, концепцій та стратегій розвитку інформаційного суспільства, зважаючи на актуальні потреби українців, та здійснення контролю за втіленням їх у життя.

Список бібліографічних посилань

1. Електронна демократія. Проект до обговорення. Версія 1.0 / за ред. С. Панцира. Київ : Державне агентство з питань електронного урядування України, 2015. 43 с.
2. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні// Національний банк України. 2015. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219.
3. **Иванов В.** Массовая коммуникация: монография. Киев: Академия украинской прессы, Центр свободной прессы, 2013. 902 с.
4. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов та ін. Київ: НІСД. 2010. 64 с.
5. **Колодюк А.** Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.03. Київ, 2004. 234 с.

6. **Коляденко В.** Поняття «інформаційне суспільство» у класичних і сучасних концепціях. URL <http://social-science.com.ua/article/1042>.
7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) // MediaSapiens. 2016. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.
8. НВ складо рейтинг найпопулярніших українців у соціальних мережах // Нове время. 2015. URL: <http://nv.ua/ukr/ukraine/politics/nv-sklalo-rejting-najpopuljarnishih-ukrajintiv-v-sotsialnih>.
9. **Оноприенко В.** Понятие информационной бедности в контексте глобализации// Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. Т. 13. № 1 (2011). С. 19–23.
10. Проникновние Интернета в Украине. URL: watcher.com.ua/2015/06/12/59-ukrayintiv-korystuyutsya-internetom.
11. **Селезньова О.** Інформаційне суспільство: сутність, особливості, становлення// Інформація і право. № 3 (9). 2013. С. 91–96.
12. **Ситников А., Гундарин М.** Победа без победителей. Очерки теории прагматических коммуникаций. Москва: Консалтинговая группа «ИМИДЖ-Контакт», 2003. 256 с.
13. **Уебстер Ф.** Теории информационного общества / под ред. Е. Л. Варгановой / пер. с англ. Москва : Аспект Пресс, 2004. 400 с.
14. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»/ Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015. 2015. URL: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.
15. Чи критично громадяни ставляться до медіа? Соцдослідження/ Media Sapiens. – 2016. – URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/research/chi_kritichno_gromadyani_stavlyatsya_do_media_sotsdoslidzhennya.
16. **Яровая М.** Рынок фриланса в Украине, или как украинцы выживают в кризис/ АИН. 2015. URL: <http://ain.ua/2015/12/17/621790>.
17. Digital diplomacy rating 2016. URL: <http://digital.diplomacy.live/>.
18. Measuring the Information Society Report 2014. URL: www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2014/MIS2014_without_Annex_4.pdf. та <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015>.
19. Networked Readiness Index. URL: www3.weforum.org/docs/GITR/2014/GITR_OverallRanking_2014.pdf. та reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index.
20. The United Nations E-Government Development Database. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center>.

Осюхина М. А. ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ ОСНОВНЫХ СОСТАВЛЯЮЩИХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА ПРИ ПОМОЩИ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ.

Предложено описание развития основных составляющих информационного общества в Украине (экономическая, политическая составляющая, доступ к информации) на материале мировых рейтингов, статистических данных и опросов последних лет. Сделан вывод, что Украине удалось сделать заметный шаг вперед в развитии нового общественного строя в последние несколько лет, однако, несмотря на это, страна заметно отстает от других стран мира, а значит, есть опасность оказаться за пределами важных мировых процессов (в политике, экономике, культуре, промышленности и т.п.). Если прогнозы по развитию экономической и политической составляющей довольно оптимистичны, преодоление информационного неравенства в настоящее время является трудной задачей. Помочь в её решении может внедрение медиаобразования (особенно образование взрослых и средствами медиа).

Ключевые слова: информационное общество, информационное неравенство, медиаобразование, формы медиаобразования.

Osiukhina M. THE DEVELOPMENT POTENTIAL OF THE MAJOR COMPONENTS OF INFORMATION SOCIETY WITH MEDIA EDUCATION.

We propose the description of the main components of information society in Ukraine (economic, political component, access to information) on the material of world rankings, statistics and surveys of the recent years. We conclude that Ukraine made a significant step forward in building a new social order in the last few years, however, despite this, the country is far behind other countries, and it is of danger to be outside the major world

processes (politics, economy, culture, industry, etc.). If the forecasts for the development of economic and political aspect are rather optimistic, to overcome the digital divide currently is a difficult task. In order to help its implementation media education may be applied (particularly adult education and via mass media).

Keywords: information society, information inequality, media education, forms of media education.

UDC 007 : 304 : 001

THE DEVELOPMENT POTENTIAL OF THE MAJOR COMPONENTS OF INFORMATION SOCIETY WITH MEDIA EDUCATION

Maryna Osiukhina

*Oles Honchar Dnipropetrovsk National University,
13, Naukova Str., Dnipro, 49050, Ukraine
marina.osyhina@gmail.com*

Research methodology. In the article we use general scientific methods of analysis, synthesis, generalization and abstraction. In order to investigate the empirical base – ranks and statistics, we use such methods as observation and comparison.

Results. We propose the description of the main components of information society in Ukraine (economic, political component, access to information) on the material of world rankings, statistics and surveys of recent years. We conclude that Ukraine made a significant step forward in building a new social order in the last few years, however, despite this, the country is far behind other countries, and it is of danger to be outside the major world processes (politics, economy, culture, industry, etc.). If the forecasts for the development of economic and political aspect are rather optimistic, overcoming the digital divide currently is a difficult task. In order to help its implementation media education may be applied (particularly adult education and via mass media).

Novelty. To describe the current developmental stage of information society in Ukraine we use the material of world rankings, statistics and surveys of recent years that can show the actual situation. At first time we offer the way of using media education to develop the information society.

The practical significance. The results of the research can be used for further study in order to describe the forms of media education which will promote the development of all components of the information society in Ukraine.

Надійшла до редколегії 30.09.16.

УДК 007: 82-92:81'42.303

ОСНОВНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ВОЄННОГО МЕДІАДИСКУРСУ

В. В. Павленко, канд. філол. наук, доцент

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
вул. Наукова, 13, м. Дніпро, 49050, Україна*

Розглянуто основні дисциплінарні підходи до вивчення воєнного медіадискурсу. Зазначено, що тема війни часто подається у мас-медіа опосередковано, через актуалізацію метакомунікаційних факторів. Підкреслено, що для всебічного дослідження воєнного медіадискурсу необхідним є застосування різних дисциплінарних підходів: лінгвокогнітивного, семіотичного та поєднання методів дискурс-аналізу і критичного дискурс-аналізу. Доведено, що розробка комунікаційних механізмів максимального зближення контексту відправника та контексту одержувача воєнного повідомлення дозволить краще зрозуміти когнітивні аспекти побудови і декодування воєнної події.

Ключові слова: воєнний медіадискурс, лінгвокогнітивний підхід, семіотичний підхід, дискурс-аналіз, критичний дискурс-аналіз, війна, воєнна подія.